

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 34g/2017

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din art. 84 și art. 85 din Codul penal
al Republicii Moldova
*(stabilirea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni și
în cazul cumulului de sentințe)*

CHIȘINĂU

31 martie 2017

Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Alexandru TĂNASE, *președinte*,
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Igor DOLEA,
Dl Victor POPA,
Dl Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 21 martie 2017,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 31 martie 2017 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate:
- a sintagmelor „*total sau parțial*” și „*poate fi stabilită*” din alineatul (1) al articolului 84;
- a sintagmei „*complet sau parțial*” din alineatul (4) al articolului 84;
- a sintagmei „*adaugă, în întregime sau parțial*” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002, ridicată de către avocatul Marcel Popescu, în dosarul nr.1ra-127/2017, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională, la 21 martie 2017, de către completul de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție (Petru Ursache, Petru Moraru și Ghenadie Nicolaev), în temeiul articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 30 ianuarie 2015, F.E. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza: art. 188 alin.(2) lit. b), d) și e) [*Tâlhăria*] din Codul penal, la 9 ani închisoare; art. 290 alin.(2) lit. b) [*Purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor și munițiilor, sustragerea lor*] din Codul penal, la 5 ani închisoare, și în baza art. 361 alin.(2) lit. c) [*Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea*

documentelor oficiale, a imprimatelor, stampilelor sau sigiliilor false] din Codul penal, la 4 ani închisoare. Conform art. 84 alin. (1) din Codul penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 15 ani, cu executare în penitenciar de tip semiînchis. Iar conform art.84 alin. (4) din Codul penal, la pedeapsa stabilită i s-a adăugat parțial pedeapsa aplicată prin sentința Judecătorei Bălți din 7 iulie 2014, fiindu-i stabilită definitiv pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 18 ani, cu executare în penitenciar de tip semiînchis.

4. Avocatul inculpatului, Marcel Popescu, a declarat apel împotriva sentinței din 30 ianuarie 2015, invocând că concluziile primei instanțe sunt eronate și se bazează pe presupuneri. Prin decizia din 13 aprilie 2016, Curtea de Apel Chișinău a respins ca nefondat apelul declarat de către avocat și a menținut fără modificări sentința primei instanțe.

5. La 8 iunie 2016, avocatul inculpatului a contestat cu recurs ordinar hotărârile judecătorești menționate *supra*, solicitând casarea acestora și dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată.

6. La 31 ianuarie 2017, avocatul Marcel Popescu a depus o cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmelor: „*total sau parțial*” și „*poate fi stabilită*” din alineatul (1) al articolului 84; „*complet sau parțial*” din alineatul (4) al articolului 84; „*adaugă, în întregime sau parțial*” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal.

7. Prin încheierea din 15 martie 2017, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

8. Printr-o decizie din aceeași dată, s-a decis inadmisibilitatea recursului declarat de către avocat, ca fiind vădit neîntemeiat.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art.140) sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„[...]”

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

10. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în M.O., 2009, nr.72-74, art.195) sunt următoarele:

Articolul 32

Pluralitatea de infracțiuni

„Pluralitatea de infracțiuni constituie, după caz, concurs de infracțiuni sau recidivă.”

Articolul 33

Concursul de infracțiuni

„(1) Se consideră concurs de infracțiuni săvârșirea de către o persoană a două sau mai multor infracțiuni dacă persoana nu a fost condamnată definitiv pentru vreuna din ele și dacă nu a expirat termenul de prescripție de tragere la răspundere penală, cu excepția cazurilor când săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni este prevăzută în articolele părții speciale a prezentului cod în calitate de circumstanță care agravează pedeapsa.

(2) Concursul de infracțiuni poate fi real și ideal.

(3) Concursul real există atunci când persoana, prin două sau mai multe acțiuni (inacțiuni), săvârșeste două sau mai multe infracțiuni.

(4) Concursul ideal există atunci când persoana săvârșeste o acțiune (inacțiune) care întrunește elemente a mai multor infracțiuni.”

Articolul 84

Aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni

„(1) Dacă o persoană este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni fără să fi fost condamnată pentru vreuna din ele, instanța de judecată, pronunțând pedeapsa pentru fiecare infracțiune aparte, stabilește pedeapsa definitivă pentru concurs de infracțiuni prin cumul, **total sau parțial**, al pedepselor aplicate, dar pe un termen nu mai mare de 25 de ani de închisoare, iar în privința

persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani – pe un termen nu mai mare de 12 ani și 6 luni. În cazul în care persoana este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni ușoare și/sau mai puțin grave, pedeapsa definitivă **poate fi stabilită** și prin absorbirea pedepsei mai ușoare de pedeapsa mai aspră.

(2) La pedeapsa principală aplicată în cazul unui concurs de infracțiuni poate fi adăugată oricare din pedepsele complementare prevăzute la articolele corespunzătoare din Partea specială a prezentului cod, care stabilesc răspunderea pentru infracțiunile de a căror săvârșire persoana a fost declarată vinovată. Pedeapsa complementară definitivă stabilită prin cumul, total sau parțial, al pedepselor complementare aplicate nu poate depăși termenul sau mărimea maximă prevăzută de Partea generală a prezentului cod pentru această categorie de pedepse.

(3) Dacă pentru infracțiunile care intră în concurs sunt stabilite pedepse principale de diferite categorii, a căror cumulare nu este prevăzută de art.87, și instanța de judecată nu va găsi temeiuri pentru absorbirea unei pedepse de către alta, ele se execută de sine stătător.

(4) Conform prevederilor alin.(1)-(3) se stabilește pedeapsa și în cazul în care, după pronunțarea sentinței, se constată că persoana condamnată este vinovată și de comiterea unei alte infracțiuni săvârșite înainte de pronunțarea sentinței în prima cauză. În acest caz, în termenul pedepsei se include durata pedepsei executate, **complet sau parțial**, în baza primei sentințe.

(5) În cazul unui concurs de infracțiuni, când s-a stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori alte categorii de pedepse, se aplică ca pedeapsă definitivă detențiunea pe viață.”

Articolul 85

Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe

„(1) Dacă, după pronunțarea sentinței, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a săvârșit o nouă infracțiune, instanța de judecată **adaugă, în întregime sau parțial**, la pedeapsa aplicată prin noua sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite de sentința anterioară. În acest caz, pedeapsa definitivă nu poate depăși termenul de 30 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani – termenul de 15 ani.

(2) Cumularea pedepselor complementare în cazul unui cumul de sentințe se efectuează în condițiile art.84 alin.(2).

(3) Pedeapsa definitivă în cazul unui cumul de sentințe trebuie să fie mai mare decât pedeapsa stabilită pentru săvârșirea unei noi infracțiuni și decât partea neexecutată a pedepsei pronunțate prin sentința anterioară a instanței de judecată.

(4) La cumularea pedepselor, dacă prin una din sentințe este stabilită pedeapsa detențiunii pe viață, pedeapsa definitivă va fi detențiunea pe viață.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde că sintagmele „*total sau parțial*” și „*poate fi stabilită*” din alineatul (1), precum și sintagma „*complet sau parțial*” din alineatul (4) ale articolului

84 din Codul penal, care reglementează aplicarea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni, acordă instanțelor de judecată o discreție nelimitată, ce poate aduce prejudicii grave respectării drepturilor fundamentale ale persoanei. Astfel, legiuitorul nu a fixat criteriile în baza cărora judecătorul ar putea cumula, total sau parțial, pedepsele stabilite pentru săvârșirea a două sau a mai multor infracțiuni sau când ar putea opera absorbția pedepsei mai ușoare de pedeapsa mai aspră.

12. La fel, autorul excepției susține că sintagma „*adaugă, în întregime sau parțial*” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal, care instituie modalitatea de aplicare a pedepsei în cazul cumulului de sentințe, are un conținut imprevizibil.

13. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, dispozițiile contestate încalcă prevederile articolelor 1 alin.(3), 16, 20 și 54 alin.(4) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului penal, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de către avocatul Marcel Popescu, în dosarul nr.1ra-127/2017, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

17. Obiectul excepției de neconstituționale, astfel cum a fost formulat, îl constituie sintagmele „*total sau parțial*” și „*poate fi stabilită*” din alineatul (1) și sintagma „*complet sau parțial*” din alineatul (4) ale articolului 84 [*Aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni*], precum și sintagma „*adaugă, în întregime sau parțial*” din alineatul (1) al articolului 85 [*Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe*] din Codul penal.

18. Curtea observă că autorul excepției, deși invocă încălcarea prevederilor articolelor 1 alin. (3), 16, 20 și 54 alin.(4) din Constituție, în esență, susține că dispozițiile legale criticate au un conținut imprevizibil, întrucât legiuitorul a reglementat mai multe procedee de stabilire a pedepsei definitive în cazul concursului de infracțiuni și cumulării de sentințe.

19. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că excepția de neconstituționalitate poate fi invocată într-un proces declanșat doar în

cazul în care normele contestate au **incidență în soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de judecată**. Or, excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logică între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal (DCC nr.97 din 17 octombrie 2017, § 22).

20. Totodată, Curtea a menționat că instanței de judecată îi revine obligația de a verifica dacă excepția întrunește condițiile necesare pentru a sesiza Curtea Constituțională, inclusiv dacă norma a cărei neconstituționalitate se invocă este incidentă la soluționarea fondului cauzei (HCC nr.2 din 9 februarie 2016, §82).

21. Examinând excepția de neconstituționalitate și procedând mai întâi la verificarea întrunirii condițiilor de admisibilitate a acesteia, Curtea constată că dispozițiile art. 85 alin. (1) din Codul penal, care stabilesc regulile de aplicare a pedepsei în cazul unui cumul de sentințe, nu sunt incidente în cauză. De altfel, prin sentința Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 30 ianuarie 2015, menținută de Curtea de Apel Chișinău, pedeapsa definitivă a fost determinată doar în conformitate cu prevederile articolului 84 alin. (1) și (4) din Codul penal.

22. Cât privește dispozițiile legale criticate cuprinse în articolul 84 alin. (1) și (4) din Codul penal, Curtea reține că, deși sunt aplicabile în cauza dedusă judecării, acestea **nu au consecințe juridice la soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței judecătorești** în cadrul căreia a fost invocată excepția de neconstituționalitate.

23. În acest context, Curtea relevă că instanța de recurs, prin încheierea din 15 martie 2017, a dispus sesizarea Curții Constituționale și concomitent, printr-o decizie din aceeași dată, a decis inadmisibilitatea recursului ordinar, declarat de avocat, ca fiind vădit neîntemeiat. Ca urmare, eventuala admitere a excepției de neconstituționalitate nu ar mai produce niciun efect în această cauză. Or, Curtea a subliniat în jurisprudența sa că **excepția de neconstituționalitate reprezintă o chestiune prejudicială**, adică o problemă juridică, a cărei rezolvare trebuie să preceadă soluționarea litigiului cu care este conexă.

24. Așadar, Curtea notează că excepția de neconstituționalitate vizează o abordare *in abstracto*, care nu are legătură cu fondul litigiului principal, fiind inoperabilă în cadrul rezolvării excepțiilor de neconstituționalitate, spre deosebire de controlul ordinar al constituționalității normelor.

25. Pentru considerentele expuse *supra*, Curtea reține că excepția de neconstituționalitate este lipsită de obiect, motiv pentru care urmează a fi respinsă.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și al pct. 28 lit. d) și e) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă sesizarea privind excepția de neconstituționalitate:*

- a sintagmelor „*total sau parțial*” și „*poate fi stabilită*” din alineatul (1) al articolului 84;
- a sintagmei „*complet sau parțial*” din alineatul (4) al articolului 84;
- a sintagmei „*adaugă, în întregime sau parțial*” din alineatul (1) al articolului 85 din Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002,

ridicată de către avocatul Marcel Popescu, în dosarul nr.1ra-127/2017, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 31 martie 2017

DCC nr. 26

Dosarul nr. 34g/2017